

شرایطی که مانع مسئولیت کیفری می شود

فصل دوم - موانع مسئولیت کیفری

ماده 146 - افراد نابالغ مسئولیت کیفری ندارند.

ماده 147 - سن بلوغ، در دختران و پسران، به ترتیب نه و پانزده سال تمام قمری است.

شود. در مورد افراد نابالغ، براساس مقررات این قانون، اقدامات تأمینی و تربیتی اعمال می - **ماده 148**

هرگاه مرتکب در زمان ارتکاب جرم دچار اختلال روانی بوده بهنجوی که فاقد اراده یا قوه تمیز باشد مجنون محسوب - **ماده 149** می شود و مسئولیت کیفری ندارد.

هرگاه مرتکب جرم در حین ارتکاب، مجنون باشد یا در جرائم موجب تعزیر پس از وقوع جرم مبتلا به جنون شود چنانچه - **ماده 150** جنون و حالت خطرناک مجنون با جلب نظر متخصص، ثابت و آزاد بودن وی مخل نظم و امنیت عمومی باشد به دستور دادستان تا رفع حالت خطرناک در محل مناسب نگهداری می شود.

شخص نگهداری شده یا خویشاوندان او میتوانند در دادگاه به این دستور اعتراض کنند که در این صورت، دادگاه با حضور معترض، موضوع را با جلب نظر کارشناس در جلسه اداری رسیدگی میکند و با تشخیص رفع حالت خطرناک در مورد خاتمه اقدام تأمینی و در غیراین صورت در تأیید دستور دادستان، حکم صادر میکند. این حکم قطعی است ولی شخص نگهداری شده یا خویشاوندان وی، هرگاه علائم بهبود را مشاهده کردند حق اعتراض به این حکم را دارند.

این امر مانع از آن نیست که هرگاه بنا به تشخیص متخصص متخصص بیماریهای روانی، مرتکب، درمان شده باشد برحسب پیشنهاد مدیر محل نگهداری او دادستان دستور خاتمه اقدام تأمینی را صادر کند.

شود. در صورت عارض شدن هرگاه مرتکب یکی از جرائم موجب حد پس از صدور حکم قطعی دچار جنون شود حد ساقط نمی - **1 تبصره** جنون قبل از صدور حکم قطعی در حدودی که جنبه حق الهی دارد تعقیب و محاکمه تا زمان افاقه به تأخیر میافتد. نسبت به مجازاتهایی که جنبه حق الناسی دارد مانند قصاص و دیه و همچنین ضرر و زیان ناشی از جرم، جنون مانع از تعقیب و رسیدگی نیست.

قوه قضائیه موظف است مراکز اقدام تأمینی را در هر حوزه قضائی برای نگهداری افراد موضوع این ماده تدارک ببیند. تا زمان - **2 تبصره** شروع به کار این اماکن، قسمتی از مراکز روان درمانی بهزیستی یا بیمارستانی موجود به این افراد اختصاص داده می شود.

گردد. درشود مجازات نمی هرگاه کسی بر اثر اکراه غیرقابل تحمل مرتکب رفتاری شود که طبق قانون جرم محسوب می - **ماده 151** جرائم موجب تعزیر، اکراه کننده به مجازات فاعل جرم محکوم می شود. در جرائم موجب حد و قصاص طبق مقررات مربوط رفتار می شود.

سوزی، سیل، طوفان، زلزله یا بیماری بهمنظور حفظ نفس یا هرکس هنگام بروز خطر شدید فعلی یا قریبالوقوع از قبیل آتش - **ماده 152** مال خود یا دیگری مرتکب رفتاری شود که طبق قانون جرم محسوب می شود قابل مجازات نیست مشروط بر اینکه خطر را عمداً ایجاد نکند و رفتار ارتكابی با خطر موجود متناسب و برای دفع آن ضرورت داشته باشد.

توانند با تمسک به این ماده از ایفای وظایف قانونی خودباشند نمی کسانی که حسب وظیفه یا قانون مکلف به مقابله با خطر می - تبصره امتناع نمایند.

گرددشود مجازات نمی هرکس در حال خواب، بیهوشی و مانند آنها، مرتکب رفتاری شود که طبق قانون جرم محسوب می - **ماده 153** مگر اینکه شخص با علم به اینکه در حال خواب یا بیهوشی مرتکب جرم می شود، عمداً بخوابد و یا خود را بیهوش کند.

مستی و بیارادگی حاصل از مصرف اختیاری مسکرات، مواد مخدر و روانگردان و نظایر آنها، مانع مجازات نیست مگر اینکه - **ماده 154** ثابت شود مرتکب حین ارتکاب جرم به طور کلی مسلوبالاختیار بوده است. لکن چنانچه ثابت شود مصرف این مواد بهمنظور ارتکاب جرم یا با علم به تحقق آن بوده است و جرم مورد نظر واقع شود، به مجازات هر دو جرم محکوم می شود.

جهل به حکم، مانع از مجازات مرتکب نیست مگر اینکه تحصیل علم عادتاً برای وی ممکن نباشد یا جهل به حکم شرعاً عذر - ماده 155 محسوب شود.

جهل به نوع یا میزان مجازات مانع از مجازات نیست. - تبصره

هرگاه فردی در مقام دفاع از نفس، عرض، ناموس، مال یا آزادی تن خود یا دیگری در برابر هرگونه تجاوز یا خطر فعلی یا - ماده 156 قریبالوقوع با رعایت مراحل دفاع مرتکب رفتاری شود که طبق قانون جرم محسوب می‌شود، در صورت اجتماع شرایط زیر مجازات نمی‌شود:

رفتار ارتكابي براي دفع تجاوز يا خطر ضرورت داشته باشد. - الف

دفاع مستند به قرائن معقول یا خوف عقلایی باشد. - ب

دفاع دیگری صورت نگرفته باشد. تجاوز به سبب اقدام آگاهانه یا تجاوز خود فرد و خطر و - پ

خطر مؤثر واقع نشود. توسل به قوای دولتی بدون فوت وقت عملاً ممکن نباشد یا مداخله آنان در دفع تجاوز و - ت

کننده بوده یا مسئولیت دفاع آزادی تن دیگری در صورتی جایز است که او از نزدیکان دفاع از نفس، ناموس، عرض، مال و - 1 تبصره از وی برعهده دفاعکننده باشد یا ناتوان از دفاع بوده یا تقاضای کمک نماید یا در وضعیتی باشد که امکان استمداد نداشته باشد.

هرگاه اصل دفاع محرز باشد ولی رعایت شرایط آن محرز نباشد اثبات عدم رعایت شرایط دفاع برعهده مهاجم است. - 2 تبصره

شود. المال پرداخت می‌در موارد دفاع مشروع دیه نیز ساقط است جز در مورد دفاع در مقابل تهاجم دیوانه که دیه از بیت - 3 تبصره

مقاومت در برابر قوای انتظامی و دیگر ضابطان دادگستری در مواقعی که مشغول انجام وظیفه خود باشند، دفاع محسوب - ماده 157 نمی‌شود لکن هرگاه قوای مزبور از حدود وظیفه خود خارج شوند و حسب ادله و قرائن موجود خوف آن باشد که عملیات آنان موجب قتل، جرح، تعرض به عرض یا ناموس یا مال گردد، دفاع جایز است.

شود، در موارد زیر قابل مجازات نیست: علاوه بر موارد مذکور در مواد قبل، ارتکاب رفتاری که طبق قانون جرم محسوب می - ماده 158

در صورتی که ارتکاب رفتار به حکم یا اجازه قانون باشد. - الف

در صورتی که ارتکاب رفتار برای اجرای قانون اهم لازم باشد. - ب

امر مذکور خلاف شرع نباشد. در صورتی که ارتکاب رفتار به امر قانونی مقام ذی صلاح باشد و - پ

شود، مشروط بر اینکه مجانی که به منظور تأدیب یا حفاظت آنها انجام می‌سرپرستان صغار و اولیای قانونی و اقدامات والدین و - ت اقدامات مذکور در حد متعارف و حدود شرعی تأدیب و محافظت باشد.

این مقررات هم حوادث ناشی از آن، مشروط بر اینکه سبب حوادث، نقض مقررات مربوط به آن ورزش نباشد و عملیات ورزشی و - ث مغایر موازین شرعی نباشد.

علمی رعایت موازین فنی و هر نوع عمل جراحی یا طبی مشروع که با رضایت شخص یا اولیاء یا سرپرستان یا نمایندگان قانونی وی و - ج و نظامات دولتی انجام می‌شود. در موارد فوری اخذ رضایت ضروری نیست.

هرگاه به امر غیرقانونی یکی از مقامات رسمی، جرمی واقع شود آمر و مأمور به مجازات مقرر در قانون محکوم میشوند لکن - ماده 159 مأموری که امر را به علت اشتباه قابل قبول و به تصور اینکه قانونی است، اجراء کرده باشد، مجازات نمی‌شود و در دیه و ضمان تابع مقررات مربوطه است.

منبع: <http://goo.gl/mnTtp8>